

berijming in de verschillende gemeenten op Midden-Java.

Ook deze weigering betreuren wij. Het is toch zoo noodig, dat tenminste op ons terrein door onze broeders één lijn wordt getrokken. Zal het nu zoo gaan, dat in Keboemen een andere berijming wordt gezongen dan in Djocja? Zal het nu niet zoo gaan, dat sommige gemeenten van andere terreinen dan Keboemen ook dien bundel van Ds van Dijk willen hebben tegen den wensch van hun miss. dienaar in, die of zich aan de oude berijming der 40 houdt of den nieuwen gemeenschappelijken bundel noemt van psalmen en gezangen beide? Dat zou een onhoudbare toestand worden.

Een „gezangenkwesitie“ schijnt er niet te zullen komen, daar Ds van Dijk zelf zegt, dat hij de gezangen zou willen aanvaarden, doch alleen, als niet één van de psalmen wordt weggelaten.

Wij werpen ons niet op als raadgevers van onze broeders op Java; wij denken er niet aan. Maar wij hopen toch van harte, dat er tenminste op ons terrein eenheid kome in het zingen. Het gaat toch niet aan, dat bij den eenen miss. dienaar de „psalmen van Van Dijk“ worden gezongen, bij een ander de oude 40 psalmen, bij een derde de gezangen van al de arbeiders op Java. En ook schijnt het ons niet de aangewezen weg toe, dat een miss. dienaar geheel zelfstandig, buiten de andere miss. dienaars om, een nieuwe berijming invoert op zijn terrein. Een psalmberijming moge ieder persoonlijk ondernemen, de invoering behoort gemeenschappelijk te geschieden. En moeten de zedende kerken en de Generale Deputaten ook niet in deze kwestie erkend worden?

Doch laten de broeders op Java eerst samen eens praten en trachten tot overeenstemming te komen.

J. D. W.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Varia.

D. Wilh. Kolffmans van Vlotho heeft pas weer een boekje geschreven, verschenen te Barmen, 1927. Schriftenverlag des Verbandes evangelischer Schulgemeinden und Schulvereine, E. V., Barmen, Siegestr. 128, prijs 0.80 Mark. Het draagt den titel: „Om de toekomst van het Volk, eene bladzijde uit het levensboek van Dr Abraham Kuypert“. Voor in staat weer dat mooie portret van Kuypert, dat op zichzelf al spreken moet tot een ieder, ook tot het Deutsche volk. Zonder een der onzen te na te komen, vraag ik toch of er onder ons één is, die zóó thuis blijkt te zijn in het leven en de werken van Kuypert als Kolffmans? Dan verder: heeft één der onzen getoond zóó te kunnen schrijven over de werken van Kuypert als deze geleerde Duitscher? Haast schijnt hij, die zich terugtrok van een zeer omvangrijk arbeidsveld tot een kleine gemeente, zich tot levenstaak voor de tweede helft zijns levens gesteld te hebben, Kuypert bekend te maken, ik bedoel diens persoon en werk, aan het Deutsche volk. Daartoe blijkt hij mij gedreven door groote liefde tot zijn volk en door de overtuiging, dat het leven uit de beginselen, waaruit Kuypert leefde en door dezen met zoo wondere gaven en krachten zijn verbreed geworden, tot zeer rijken zegen van het Deutsche volk moeten en kunnen zijn! Ik wil niemand onzer te na komen; wie zich herinnert wat ik destijds schreef over leven en arbeid van Dr A. Kuypert door Ds W. F. A. Winckel, kan weten hoezeer ik dat heb gewaardeerd; doch steeds weer sta ik verwonderd over de kennis die Dr Kolffmans bezit van de geschriften van Kuypert. Daarbij blijkt ook immer weer, dat de predikant van Vlotho een historicus is. Ook Kuypert was een bijzonder groot geschiedkundige. Veel las ik van Kuypert, schier alles wat uitkwam over Kuypert, de geschiedenis van den schoolstrijd ontroert mij, daarvan te spreken en te lezen kan mij haast niet vermoeden; toch las ik nimmer in tachtig zeer compact gedrukte bladzijden zoo goed en zoo wetenschappelijk beschreven een overzicht van dezen heroïekischen strijd, met den held zelf in 't midden daarvan gezet. En dat alles voor één penning de bladzijde! En dat ten behoeve en ter beleering van onze geestverwanten in Duitschland, voor wie de strijd om en voor de school eerst nu zal aanvangen. Hoezeer kan de lectuur van dit boekje ons nopen tot dankbaarheid! Hoezeer kan het onze herinnering opruimen! Hoezeer kan het ons drijven tot het gebed, dat de Heere „opsta onder het Deutsche volk tot den strijd voor de School met den Bijbel!“ Wat ik u bidden mag, mijn jonge en oudere vrienden van deze school en van onze schoolmannen, leest toch deze en dergelijke geschriften! Wat hebben wij noodiger in onzen tijd dan dat de kennis vermeerdere van en de herinnering herlevendige aan zulke grootsche figuren, die wij ontmoeten onder de leiders in kerk en staat, onder de onderwijsmannen in de school en in de praktijk!

***

In „Der Grenzboten“ van 5 Februari, las ik een bericht over een nieuwen profeet in Brandenburg. Hij treedt vooral op in Berlijn.

De beschrijving, die gegeven wordt van eene vergadering door dezen valschen Messias, Weissenberg, in een groote zaal nabij de Alexanderstraat gehouden, doet ons weer zoo duidelijk zien, dat

juist daar, waar het waarachtig geloof niet meer leeft, het geloof der Schriften niet meer gekend wordt, het grofste bijgeloof het weligst tiert. Men staat er verbaasd over hoe duizenden, en ditmaal voor het meerendeel mannen, dezen man volgen en in hem gelooven. Hij is een geestenbezuwerder en doet daarbij aanstellerig. Na eene plechtige begroeting roept hij iemand uit de vergadering, ditmaal een meisje, die dienst doet als medium. Zij schijnt door hem onder hypnose gebracht te zijn en valt daarop in bezwijming. Dan gebodt hij op den avond, dat een persman van de „Deutsche Zeitung“ in de besloten vergadering was binnengeslopen, den geest van Freiherr von Rietthofen in het meisje te varen en een rede te houden. Als het meisje dan spreekt wordt o.m. deze profeet aangewezen als een nieuwen Messias, hem moet men eeren, de handen kussen en gaven geven, dat zal in het hiernamaals duizendvoudig vergolden worden. En metterdaad men kust hem de handen, als hij door de rijen gaat om menschen die in gillen en roepen uitbreken, van den duivel te verlossen. Na eenigen tijd roept hij het meisje, het medium, weer wakker en sluit de vergadering. Aan den uitgang wordt gecollecteerd, nadat hij van te voren heeft bedankt voor het mild vloeien der gaven. Hij verlaat de zaal en vertrekt in een elegante auto. Altijd weer hetzelfde verschijnsel: het bijgeloof neemt juist in die kringen schrikbarend toe, waarin men zich ontgroot acht aan de Schrift en ontwend is aan de kerk.

***

In ons land heeft zich een Comité gevormd tot christelijken arbeid in het nabije Oosten onder de Armeensche Christenen, die in Syrië in den bittersten nood leven; de weinige duizendtallen, die ontkomen zijn aan de massamoorden, waardoor de Turken en Koerden met korte tusschenpoozen hebben getracht dit volk uit te roeien. Reeds schreef ik vroeger over den ontzaglijken nood onder dit volk. Tot nog toe waren het vooral Deutsche Christenen, die onder hen het Evangelie brachten.

„Sonnenaufgang“, dat in Frankfurt verschijnt, is het blaadje dat ons steeds op de hoogte hield. Thans werkt voor de Armeensche Christenen in Syrië, een gebied dat tot de zogenaamde A-mandaten behoort en waarover Frankrijk door den Volkenbond als voogd is aangesteld, eene vereniging onder leiding van Dr Paul Berton, predikant te Graffensteden bij Straatsburg. Deze man heeft zichzelf goed op de hoogte gesteld omtrent den deplorabelen toestand, waarin duizenden Armeensche vluchtelingen verkeerden. De action chrétienne en Orient, geeft om de drie maanden een blaadje uit: „Le Levant“. Dit blaadje verschijnt elk kwartaal in onze taal onder den naam Morgenland.

Reeds vroeger deed ik mee, dat „Sonnenaufgang“ op aanvraag gratis wordt gezonden, dit is ook het geval met „Morgenland“. Men adresseere zich voor dit laatste blaadje aan Mej. Cato de Witte, Secr.-Penningmeesteresse, De Clercqstraat 35, Amsterdam, Postgiro no. 18757.

G. KEIZER.

Pers-stemmen.

Chiliasische expeditie.

Uit „The Christian Journal“ diepten wij op:

Mr A. J. Futterer, president van de American-Jerusalem Bible Institute, Los Angeles, Cal., is te Jeruzalem aangekomen met het doel om opgravingen te doen in den berg Nebo, alwaar volgens de overlevering en opteekeningen de Ark des Verbonds in de zesde eeuw voor Christus door den profeet Jeremia zou zijn verborgen. Ook in het boek der Macabeën wordt er profetisch melding van gemaakt dat de ark aldaar zal worden gevonden.

Men brengt een en ander in verband met den terugkeer der Joden naar Palestina, en naar men verwacht de vestiging van het spoedig te komen vredetijk.

Expeditie-zucht behoort wel tot de moderne kwalen.

HEPP.

PERS-SCHOUW.

Prof. Haitjema over de belijdenis.

Prof. Haitjema zal zich niet te beklagen hebben, dat de Gereformeerde kerken aan hem geen aandacht wijden. Nu hij zich opgemaakt heeft, om de Gereformeerde Kerken op scherpe wijze aan te vallen, toonen deze, dat zij aan de eerste voorwaarde van het Christelijk verdragen van critiek voldoen: zij luisteren scherp naar den man, die spreekt en trachten, zijn ideeën te verstaan. Zonder overmoedigheid te worden in de lofzegging van de Gereformeerde kerken, moet het toch van het hart, dat over het algemeen de Gereformeerde pers meer moeite doet om waarlijk in de ideeën van Prof. Haitjema in te dringen, dan hij tegenover de Gereformeerde kerken gelijken plicht toont te erkennen.

Een lezer zendt mij een ex. van de „Dokkumer Crt.“, waarin een verslag van een rede, die Prof. Haitjema heeft gehouden te Ee, over de reorganisatie van de Herv. Kerk. Onderwerp der rede was: de nood der kerk. We lezen daar o.m.:

Om den nood der Hervormde kerk te gevoelen

moeten wij terug gaan tot de 16e eeuw, de eeuw der Reformatie. Toen werd de kerk gezuiverd van allerlei verkeerde geestelijke invloeden, en was zij gereformeerd, hervormd om weer te zijn de dragster der door God geopenbaarde waarheid. Maar die kerk ligt in het midden der wereld en daarom bestaat er gevaar, dat opnieuw vele verkeerde geestelijke invloeden vanuit die wereld de kerk binnenkomen. Daarom kunnen we de kerk vergelijken met laag gelegen polderland, dat door een dijk moet worden beschermd. En dan moeten wij onder dien dijk verstaan de belijdenis en tevens ook het vasthouden aan en het handhaven van die belijdenis. Door zoo'n dijk wordt het polderland der kerk beschermd tegen alles, wat haar karakter zou kunnen schaden. Wanneer die dijk maar sterk genoeg is, dan zullen ook de stormvloed der wereld buiten de kerk blijven, dan kunnen de golven van den wereldvloed het lage land van de kerk niet overspoelen. Dan kan er binnen dien dijk ook gewerkt worden op de welvarende hoeven, dan kan er gezand worden in en geoogst worden van den vruchtbaren bodem.

Zoo is ons kerkelijk erfdeel geweest, maar zoo bleef het niet. Den dijk der belijdenis ruimde men niet weg, maar aan de binnenzijde van dien dijk kwamen zwakke plekken; daar was de heftige strijd tusschen verschillende groepen, daar was ook de invloed van wijsgeeren als Cartesius en Spinoza, wier gedachten ook binnen de kerk begonnen te leven. Dit hindert nog niet veel, zoolang er geen storm komt maar wanneer de vloed der geestesstrooming, welke gewoonlijk de Verlichting wordt genoemd, aanbruischt uit Frankrijk en uit Duitschland, dan houdt de dijk het niet. De Verlichtings-denkebeelden storten zich uit over de kerk; het wordt één woelende stroom, er is geen verschil meer tusschen kerk en wereld.

Wanneer de storm p.m. 1813 wat bedaard is, dan moet ook de kerk worden hersteld. Door tusschenkomst van Koning Willem I onvangt de Hervormde kerk in haar Algemeen Reglement de organisatie, welke toen voor haar paste. Die organisatie van 1816 is eigenlijk niet anders dan een beplanting, een plantsoen, een versiering in de bres, welke de stormvloed in den dijk der belijdenis heeft geslagen, maar die bres wordt niet dichtgemaakt; daar blijft nog de gemeenschap tusschen kerk en wereld. Deze dubbelzinnige toestand is ook in 1852 bij de tot stand koming van het nieuwe Algemeen Reglement niet veranderd.

Wat nu te doen, wanneer wij dat rijke, vruchtbare polderland der kerk, welke God ons schonk, liefhebben, wanneer wij de belijdenis liefhebben, ook in het reglement nog wel geerd, maar niet met alle vastheid gehandhaafd? Sommigen zeggen nu: laat het maar zoo; anderen willen de proponentformule verscherpen, maar dat beteekent slechts een klein stukje van de bres dichtmaken. Een derde groep wil evenals de afscheiding in 1834 en de doleantie in 1886 een klein gedeelte van het kerkelijk erfdeel opnieuw bedijken en het overige maar aan zichzelf en aan verzuim overlaten. Hierachter zit echter ongehoof ten opzichte van wat God kan en wil werken in onze kerk; en men gaat dan af op de belijdenis van den enkeling, het is eigen gekozen individualisme.

Wat blijft er dan over? Ga de bres dicht; dat plantsoen moet er uit; niet langer het dubbelzinnige, maar de dijk der belijdenis moet weer één geheel vormen. Dat is het werk der reorganisatie.

Met nadruk wijzen we onze lezers er op, dat couranten in hun verslagen niet altijd de meening van den spreker juist weergeven. Men zij ook nu voorzichtig. Maar wat dien dijk betreft, indien wij mogen aannemen, dat de verslaggever toch wel de hoofdzaak heeft gegeven van Prof. H.'s betoog, dan kunnen we ons slechts verwonderen: Het is niet de eerste maal, dat voor de belijdenis het beeld van een dijk wordt gebruikt. Gerard Brom heeft in zijn „Romantiek en Katholicisme in Nederland“ gezegd:

Laat het stevig Calvinisme onverzettelijk aandoen als een dijk van hardsteen, 't is als zo'n meesewerk toch plaatselijk en tijdelijk, terwijl het Katholicisme ligt op de duinen, die, schijnbaar van een stof om weg te blazen, alleen verveeten om zich te vervormen, rechts evenveel vooruitgaan als links en altijd vasty komen te staan tegen de zee.

Het blijkt, dat Prof. Haitjema in deze Ee'sche rede het opneemt niet zoozeer voor de natuurlijke zeevering der duinen, die altijd nog iets hebben van het paradoxale waagstuk van beweeglijkheid en onveranderlijkheid, maar dat hij het eerder opneemt voor de dijk-vorming, die opzettelijk door menschenhand gewild en verricht wordt. De kerk is laag gelegen, men moet Gods water niet over Gods akker laten loopen, zooals bij overstroming pleegt te geschieden en toch eigenlijk ook bij duinvorming, waarbij de mensch, even passief als bij een overstroming, laat komen wat komt, nee — er moet ingedijkt worden, gehandhaafd worden, en aangelegd.

Nu geloof ik, in het algemeen genomen, dat dat beeld van dien dijk niet toe te juichen valt. Een kerkelijke belijdenis moge voor een deel noodzakelijk zijn om der wille van de wereld, die buiten de kerk is en haar dreigt te overstroomden, men mag toch niet vergeten, dat de belijdenis allereerst thetisch is: ze groeit vanzelf uit het leven der kerk, die behoefte heeft tot het belijden der waarheid. De belijdenis heeft, gezien tegen den achtergrond van het geloof der gemeente, de natuurlijke en geleidelijke en — men vergeve nog eens het modewoord — organische ontstaansgeschiedenis van de duinen en — de afwerende kracht en opzettelijke, berekende, antithetische beveliging der dijken.

Maar hierover loopt het nu niet. Men vraagt zich

af, be
te vi
leera
vinde
lijden
als ee
Kerk
Men
dijk-re
als d

Z
Scha
het
heid

W
zijn
het
dijk v
kunt
helpen
waarh
doorst
Ja,
dan d

He
sche
lets,
is ve
achte
bukk
houd
juist

Den
golven
van di
advere
heel n
Ove

Prof.
van d
den s
maar
nomen
trekke
in hun
als nie
moet i
beweri
het nie
voering
God.

Prof
in Ee

Wa
vroeg
prof.
kome
verste
klem
gelw

Hij l
als mo
ben ge
laten)
hoegere
roepen
men ku
de gere
ontkom
in de
zou lig
of gelo
van „h
zouden
derheid
op tafe
het mo
teorgan
afscheid
dan in
Afscheid
den gez
Haitjem
de repar
dijk, ge
menten.
rechtop
noch v
satoren

Als ik
zoo erg
worden,
van gek
en wil.

Indien
den pol
dijkt, da
waarach
het is
nieuw
regleme
meer da
die de z
waren v
dijk eers
moet de
en verbi

Hooft